

Romano hangos

15re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 15 • ČÍSLO 15 • VYŠLO 11. LISTOPADU 2013

zprávy

NOVÝ BOR – Vrchní soud v Praze koncem října zpřisnil část trestů za dva roky starý mačetový útok. Připomeňme, že někteří místní Romové neadekvátně reagovali na odmítnutí obsluhy jednoho z nich v místní hospodě zvané Pivní pomoc a následně ve skupině napadli hosty mačetaми. Soud toto jednání hodnotil tak, že jednali ve skupině, pro útok se vyzbrojili a sledovali stejný cíl. Takovéto hodnocení znamená zpřisnění rozsudků. Hlavní útočník Vojtěch Husák dostal za pokus vraždy 17,5 roku namísto původních 16 let. Následují tresty v trvání 15 let u dvou obžalovaných namísto původních 3 let. Mezi pětici obžalovaných jsou i dva mladiství. Jeden z nich obdržel trest pětiletý za pokus o vraždu. Při útoku byli zraněni tři muži. Jednomu z nich musela být část lebky nahrazena platinovou destičkou.

OBRNICE – Tato obec na Mostecku byla vyhlášena za nejlépe spravovanou obec v ČR, pokud jde o soužití většiny s romskou menšinou. Polovinu obyvatel dvoutisícové obce tvoří Romové, ale tady nejsou nazýváni nepřizpůsobivými. Starostka obce Drahomíra Miklošová za úspěšnou integraci Romů převzala ve Štrasburku ocenění od Rady Evropy. Základní princip přijatý v této obci spočívá ve snaze nedopustit, aby v obci vzniklo ghetto a vědět, kdo se do obce stěhuje. Asi třicet bytů, které byly zprivatizovány, vykoupila obec zpět, aby mohla uplatňovat rozumnou, humánní a sociální bytovou politiku. Předchozí soukromí majitelé uplatňovali vůči nájemníkům ostré postupy. (www.romea.cz, LN, kh)

Muzeum romské kultury se představilo v Marseille, evropském městě kultury 2013

MARSEILLE – Začátkem října trvá v Marseille ještě léto. Mořský vzduch, úchvatná architektura a genius loci tohoto multikulturního města přitahují i v říjnu davy turistů. Moje cesta do Marseille se ale netýkala památek a suvenýrů. Přijeli jsme reprezentovat Muzeum romské kultury (MRK) na setkání odborníků na romskou kulturu z celého světa. Pro ty z vás, kteří to nevědí (a nevěděla jsem to ani já), je letos Marseille – vedle Košic – Evropským městem kultury. Tento prestižní titul prý město získalo především proto, že jako součást kulturního dědictví do programu zahrnulo „své Romy“ a jejich kulturu.

Seminář nazvaný „Evropská dimenze romské kultury“ představoval tedy výzvu velkých rozměrů nejen pro mě, ale také pro MRK jako instituci. Představit se ve městě, které sleduje díky titulu celá Evropa, je příležitost, která se nenaskýtá každý den.

V tandemu s Janou Horváthovou jsme se pokusily o nemožné – vměstnat aktivity instituce, která intenzivně pracuje přes dvacet let, do 30 minut. V den D bylo v sále letních osmadvacet stupňů a desítky posluchačů z řad specialistů na romskou kulturu snad z celé zeměkoule. Historie muzea, jeho léta shromažďované sbírky, ale také výstavy, lektorská činnost nebo akce pro veřejnost. Tomu, ale také mnohemu dalšímu, jako například ohrožení autonomie skrze sloučení s Moravským zemským muzeem, naslouchali akademici s velkou pozorností a zájmem.

Mezi účastníky jako třetí zleva také autorka textu, Alica Heráková, zprava Naděžda Belugina, prezentující téma romské divadlo, vlevo pak Timea Junghaus, která hovořila o romském umění. Foto: Jana Horváthová

„Opravdu jste jedinou samostatnou institucí uchovávající historii Romů v celé střední Evropě?“ „Jak se podařilo odvrátit nebezpečí, že Romové své vlastní muzeum ztratí a spolkne ho velká, majoritní instituce?“ Proud otázek, na které jsme odpovídaly s radostí a pýchou. Za celé MRK a práci všech, kteří se podíleli na jeho vzniku, za práci všech jeho zaměstnanců a dobrovolníků. Za Romy v ČR, kteří dokázali prosadit důležitost takové instituce. Seminář Evropský rozměr romské kultury podle mě prokázal dvě věci:

Zaprvé – že MRK má celoevropsky významnou pozici, že ho podporují a sledují odborníci z celého světa a že jeho jméno má zvuk.

Zadruhé – že organizátoři Evropského města kultury z Francie porozuměli roli romské kultury v současné Evropě. Roli živé a svěbytné součásti evropského dědictví. Musím vyjádřit velké uznání pro Marseille, kam se toužím vrátit ještě jednou... jako obyčejná turistka!

Alica Heráková
od 21. listopadu 2013 vedoucí
Oddělení vztahů s veřejností MRK

z obsahu

Ondrej Gažor už tu není

Ohlédnutí za Andrišovým životem
strana 2

Věřit nebo nevěřit?

Jak o Romech informují média
strana 3

Bangovi v Praze...

Po stopách jedné romské rodiny
strana 6

Lukáš Švajda: K muzice mě nutili, ale vyplatilo se to.

Foto: archiv Veroniky Kačové

Narodil se 16. července 1989 v Ostravě, studuje a zároveň učí hru na kontrabas, miluje romskou hudbu. Nadání Lukáše Švajdy se projevilo už v šesti letech, kdy jako dítě začal hrát na flétnu, v patnácti ho uchvátil kontrabas. Hrál s Jožkou Fečem, Ivanem Herákem, Petrem Brindzákem a Josefem Giňou. Vystupoval na kulturních festivalech s cimbálovkami jako Valašské peklo, FCM Radegast, Muzika Petra Valy a dalšími. Talentovaného Lukáše Švajdu jsem poznala přes kamaráda, taky muzikanta. S Lukášem máme hezký přátelský vztah, spojuje nás hlavně láska k hudbě. Lukáše možná někteří budete znát. A pokud ne, právě díky rozhovoru se s ním seznámíte.

Ahoj Luko, těší mě, že tě čtenářům Romano hangos můžu před-

stavit. Než ale ukážeme tvůj hudební, vášnivý charakter, vrátíme se spolu na začátek. Vzpomněl by sis na své dětství? Jaké bylo?

Dětství? No, moc výjimečné nebylo, vyrůstal jsem na vesnici o 1600 obyvatelích. Za domem pole, les, potok. Celé své dětství jsem tedy trávil venku s dětmi od sousedů. Jsem ale rád, že to tak bylo, protože když vidím tu dnešní mládež závislou na technice a počítačích, je mi zle.

Hudební talent se dědí po rodičích, prarodičích, bylo tomu tak i u tebe? Pocházíš z muzikantské rodiny?

Děda hrál, ještě jako kluk, na klavír a babička na harmoniku. Tímto ale hudební „tradice“ naší rodiny končí. Pravdou však zůstává, že mi jako

malému hodně zpívali a byl jsem veden k jakémusi uměleckému základu. Vztahy v rodině se těžko vysvětlují. Z hlediska hudebního jsem byl k řadě věcí nucen, ale občas mě to bavilo. Teď jsem ale za to všechno trápení, co se mnou měli, nevýslovně vděčný.

A škola, studium? Vybíral sis školu sám, nebo ti pomáhali rodiče?

Samozřejmě, že základní školu vybírali rodiče. A v mém případě šlo o školu v místě bydliště, takže nebylo co řešit. Střední školu jsem vybíral napůl sám. Původní plán zněl – Janáčkova konzervatoř v Ostravě, obor zpěv. Jenže kvůli hlasové mutaci mě nepřijali. Zálohou byla Střední průmyslová škola elektrotechnická v Rožnově pod Radhoš-

Pokračování na str. 5

zprávy

LONDÝN – Dvaatřicetiletý Petr Torák, původně z Liberce, nyní žijící v Anglii, se během sedmi let propracoval do pozice strážníka, klasického „bobíka“. Britská policie kladе velký důraz na to, aby měla své členy z různých menšin. Petr Torák před emigrací dokonce již studoval na vysoké škole v Liberci, v roce 1999 se však stal terčem útoku neonacistů, a proto s celou rodinou emigroval do Británie. I v obtížných podmínkách se posléze propracoval do prestižní funkce.

SOFIE – Matkou blondaté cikánské holčičky Marie, nalezené v říjnu u romského páru v Řecku, je Bulharka Saša Rusevová. Pár bulharských Romů žije v městečku Nikolaevo ve středním Bulharsku. Dívku ponechali v roce 2009 u řeckých Romů, protože neměli peníze na to, aby se o ni starali. Nyní biologická matka svoji dceru poznala v televizi a uvědomila si, že ji chce zpět. Maria se narodila v Řecku, když tam její rodiče pracovali při sklizni oliv a pomerančů. Když se o dítě nemohli starat, ponechali je u řeckého páru, od něhož údajně dostali i zaplacení. Bulharští policisté případ řeší kvůli podezření, že dítě bylo prodáno.

PRAHA – Protiromské nálady sílí. Stav lidských práv v ČR se zhoršuje, potvrzuje Liga lidských práv. Tuzemští politici zůstávají vůči tomuto stavu lhostejní. Protiromských demonstrací se čím dál více účastní i rodiny s dětmi, ne jen sympatizanti extremistických stran. Každá vláda problém odsouvá a pořád v této věci začínáme jakoby na zelené louce, hodnotí Zuzana Candigliota z ligy. Ke zklidnění situace by vedle spousty navrhovaných řešení ze strany Ligy lidských práv mohli přispět policejní specialisté, kteří by v ghettech trávili polovinu svých pochůzk, dohlíželi na pořádek a řešili problémy.

LIDICE – Památka na Lidice žije i díky penězům z Británie. Již 6. září 1942 se sešlo v radnici Stoke-on-Trent plno lidí, aby podpořili obnovu obce, o níž neměli do té doby ani tušení. Pod heslem Lidice shall Live (Lidice musí žít) darovali tamní lidé svůj denní výdělek. V Anglii se vybralo v přepočtu okolo 30 milionů korun. Za sbírkou tehdy stál anglický lékař Barnett Stross. Za tyto peníze se podařilo postavit nové lidické domy. Komunistická vláda v Československu zmínky o podpoře havířů ze Stoke-on-Trent potlačovala. Teprve v roce 1969 se lidé z Lidic o této podpoře dověděli.

(www.romea.cz, LN, kh)

Jak vypadá cesta z ulice do studia

TEPLICE – Kdysi bloumali bez cíle po ulicích Teplic. Před několika lety se ale díky podpoře salesiánů začali scházet v hudebně a zkoušet písně. Dali si jméno Descontrol. Minulý rok vydali své první CD. A díky usilovné práci brzy představí veřejnosti své nejnovější a v pořadí druhé CD Ex inferno (Z pekla).

„Mnoho lidí si peklo představuje jako čerty s ohněm,“ vysvětluje název nového CD Jiří Čonka, frontman skupiny a pedagog Salesiánského střediska Štěpána Trochty. „My peklo vnímáme spíše jako chladné místo bez citu. Životy mnoha lidí peklo připomínají,“ doplňuje dále. Na první pohled působí písně pochmurným dojmem. Mluví o drogách, o zlu, zmatcích apod. Skupina Descontrol se snaží svými písněmi povzbudit všechny, kteří se s podobnou životní beznadějí setkávají. Album obsahuje 15 skladeb. Podíleli se na nich všichni současní členové skupiny Descontrol – kromě Jiřího Čonky ještě Patrik Doležal a Miroslav Čonka. Jako hostující členové v něm dále vystupují Štěfan Mata, bývalý člen skupiny, a Jakub Fedák, mladý nadějný teplický hip-hoper.

Všechny skladby byly nahrány v Salesiánském středisku Štěpána Trochty. O master se postaral Ondřej Žatkuliak. Album by mělo být hotové začátkem roku 2014. Více na www.youtube.com/user/DescontrolTeplice. Kapela má své stránky i na facebooku.

Jana Švecová

sociální pracovnice Salesiánského střediska Štěpána Trochty, Teplice

Diskuze – kniha návštěv

www.srnm.cz/cz/guestbook.htm

Sochař Andriš nám bude chybět

S obrovským zármutkem jsme v Muzeu romské kultury (MRK) přijali zprávu o úmrtí Ondřeje Gadžora (9. 7. 1956–19. 10. 2013). Jednalo se především o shůry nadaného tvůrce, který s invencí i lehkostí sobě vlastní tesal do dřeva a dalších materiálů své sochy i v nadživotní velikosti. Byl to ale hlavně skvělý, vtipný, milý a laskavý člověk. Bude nám chybět.

Ondrej Gadžor se narodil 9. 7. 1956 v Krásné nad Hornádem, dnes části města Košice, kde také ve svém domě nedávno zemřel.

Po absolvování základní školy vystřídal několik dělnických profesí. Po roce 1989 přišel o práci a od té doby se až dosud živil výhradně sochařstvím a řezbářstvím.

Práce se dřevem jej lákala již od dětství, s prvními řezbářskými pokusy začal na vojně. Řezbářství se mnohem více věnoval až po návratu z vojny, od svých 24 let. Tehdy se seznámil se sochařem Vojtechem Löfflerem (1906–1990), v jehož ateliéru vypomáhal deset let. Ondrej Gadžor pracoval s různými materiály, nejen se dřevem (z něhož dával přednost tvrdým druhům), ale také s kamenem, kostí, mušlemi aj.

Pro svou tvorbu hledal náměty všude kolem sebe: „Nejdřív si to celé nakreslím v hlavě, a jak už sochu vidím, tak se do ní pustím.“ Vyřezával nejružnější, většinou velmi štíhlé, ladné sošky všech velikostí, od miniatur až po sochy v nadživotní velikosti. Zúčastnil se několika řezbářských sympózií v Bratislavě,

Bardějově, Myslavě, Raslavicích a Košicích. Některá jeho díla čekají na zhlédnutí v Galerii ľudového umenia v Raslavicích u Bardějova, v Bardějově, v Hrabíně na Bukovci a jinde.

Práce sochaře Gadžora byly několikrát vystavovány na samostatných i kolektivních výstavách; ze samostatných výstav, například v roce 1999, Výběr z díla v Malokarpatskom múzeu v Pezinku, nad níž převzal záštitu tehdejší slovenský prezident Rudolf Schuster.

V roce 2004 se uskutečnila další samostatná Gadžorova výstava v Muzeu Vojtecha Löfflera v Košicích, a sice pod názvem Svet drevených figurín. Roman Čonka, redaktor slovenských novin Romano Ľil, výčet výstav doplňuje: „Svoje prá-

ce prezentoval také v Košicích (Dny řemesel).

V roce 2002 prezentovalo sdružení Jekhetane Spolu (vydavatel Romano nevo Ľil) umělcovu tvorbu na výstavě romského výtvarného umění na Slovensku v Národním osvětovém centru v Bratislavě – Maľujeme pre lásku / Čitranas perdal o kamiben / We are painting for love.

V roce 2008 patřil Ondrej Gadžor k účastníkům 1. Sochařského sympozia, které naše organizovalo Muzeum romské kultury jako doprovodnou akci k výstavě Romská socha 2008 (jejíž součástí byly i Gadžorovy práce). Před zraky návštěvníků muzea tehdy Andriš tesal z obrovského kmene stromu ženu v nadživotní velikosti. Tato skulptura s názvem Tanečnice od té doby zdobí chodbu z kavárny do přednáškového sálu, kde si ji může každý návštěvník muzea prohlédnout.

Umělec se ale účastnil i dosud posledního, třetího Sochařského sympozia, které se v Brně uskutečnilo v září minulého roku, tentokrát s širší mezinárodní účastí a s konkrétním zaměřením: Socha pro Cejl. Vedle O. Gadžora ze Slovenska na naši akci přijelo dalších pět výtvarníků z Česka, Polska, Albánie a Maďarska. Výstupem celého projektu se stala putovní výstava Socha pro Cejl, složená z jednotlivých soch vzniklých v průběhu akce. Výstava nyní putuje po všech zemích jednotlivých zúčastněných umělců (kromě Albánie).

Jakmile se výstava vrátí zpět do MRK, budou její exponáty zařazeny do muzejní sbírky. Tak se stane součástí našich sbírek i Gadžorova socha muže v kabátě a klobouku se symbolickým názvem: První Rom, který se vydal do Česka za prací. Ve sbírkách MRK zůstalo mnoho reprezentativních děl Ondřeje Gadžora. Jejich zobrazení přineseme v příštím čísle.

Jana Horváthová
Muzeum romské kultury

Sochařské sympozium 2012, práce na soše nazvané První Rom, který se vydal do Česka za prací.

Foto: L. Grossmannová, ze sbírky Muzea romské kultury

Kdo se stal Mladou hvězdou?

HRANICE NA MORAVĚ – Ve čtvrtek 31. října se v hranické Sokolovně na Tyršově ulici konala taneční soutěž Terne čerčeňa (Mladé hvězdy). Soutěžilo se ve dvou kategoriích, v tradičním romském a v moderním tanci.

Akci moderoval Robert Sutorý z Hranic. Poděkování patří všem organizátorům, porotě, fanouškům i tanečnickům. V porovnání s loňským rokem se letos přihlásilo víc tanečníků z větších měst.

A kdo všechno přijel? Merci z Brna pod vedením Moniky Balogové, Marie Kačová z Nového Jičína a Small City Breakers z Lipníka nad Bečvou. Zúčastnily se i soubory Miriklo z Olomouce, Poruba Slunečnice, Křenek z Vražné, Amaro Foro z Olomouce, SRNM Olomouc, Ambos Mundos – Dance Angels z klubu Branky a Notar Mary – Las Pegas. Nechyběly Charita Přerov – Anička a Nikola, Kappa Help Přerov – Owen Style, Dance Kru, Bad

Girls z Hranic, Šukar Čhaja, Čhavalet Romale, Srdička z Přívozu a Klub Kamarád – Sexy Regetion z Kopřivnice. K vítězům v tradičním romském tanci patřily soubor Slunečnice „Khamorica“ z Ostravy-Poruby, soubor Amaro Foro z Olomouce a Merci z Brna. V moderním tanci si první tři místa rozdělaly skupiny Kappa Help Přerov, Marie Kačová z Nového Jičína a Small City Breakers z Lipníka nad Bečvou.

Veronika Kačová

Romové v hledáčku médií

BRNO – Od čtvrtka 24. října se v Muzeu romské kultury v Brně zájemcům nabízí ke zhlédnutí nová autorská výstava Věřte – nevěřte: Paťan – ma paťan (?) Vernisáž doprovodili hudebníci Milan Horváth a Viliam Oračko a promítal se videodokument Kauza Břeclav – Lež roku 2012 v našich médiích režisérky a pracovnice muzea Anny Babjárové. Výstava, zabývající se Romy v českých médiích trvá do 23. února 2014.

Jak vyplývá z Analýzy mediálního zobrazení Romů v českých mé-

diích od začátku července 2011 do konce května 2012, kterou si nechala zpracovat Agentura pro sociální začleňování, téma kriminality se ukazuje jako zásadní pro zařazení zprávy o Romech do médií. V závěru analýzy se píše, že přes zdánlivou rozmanitost témat a velké množství zpravodajských výstupů, média do značné míry pouze rozvíjí tyto tendence: využívání etnicity jako zpravodajské hodnoty, stereotypní rámování příspěvků obrazem „romské“ kriminality a (nově) zdůrazňování obav majority. Nejen tyto

tendence lze vypočítat i v nové výstavě, která se příhodně nazývá Věřte-nevěřte. Název výstavy vychází z autentické rubriky jednoho romského časopisu. Rubrika Věřte – nevěřte: Paťan – ma paťan na poslední straně časopisu Romano gendalos (Romské zrcadlo, vycházelo v letech 1992–93) pracovala čistě s nadsázkou, ovšem krátké glosy v ní obsažené dodnes vyjadřují přirozenou radost z možnosti dělat vlastní novinářskou práci. Zároveň navozují stále aktuální a vážnou otázku, nakolik je záhodno věřit všemu, co a jak se v médiích prezentuje. Časový záběr výstavy zachycuje období od 19. století do současnosti, a to především na území dnešní ČR. Výstava chce návštěvníkům hlavně představit na konkrétních ukázkách širokou paletu různých způsobů informování o Romech.

Exponáty tedy tvoří jak klasické výstřižky z tisku, tak televizní a internetové zpravodajství. Výstavu doplňují dva videodokumenty o mediálním obrazu kauzy Lety a kauzy Břeclav, vytvořené pracovníky muzea, Annou Babjárovou a Martinem Chlupem. **Michal Schuster** spoluautor výstavy, historik MRK

Foto: Lenka Grossmannová, ze sbírky MRK

Emil Cina: Aby romská řeč nezanikla...

Dne 20. října zemřel ve věku nedožitých 65 let Emil Cina, básník a prozaik, jeden z nejvýznamnějších romských národních buditelů.

Narodil se a celý svůj život prožil v Praze. Jeho jméno zůstává nerozlučně spjato s řadou kulturně-společenských aktivit, kterým se věnoval společně se svými přáteli z okruhu romských spisovatelů (ale nejen jich), mezi něž vnášel svůj charakteristický laskavý smysl pro humor. K významným činnostem Emila Ciny patřila např. práce v redakci měsíčníku Gendalos (1995) a vysílání Šunen Romale na stanici Český rozhlas-Regina.

Z literárního díla Emila Ciny, roztroušeného v řadě romských periodik a výborů poezie, je pozoruhodný především jeho vztah k dětem, kterým věnoval velkou část své tvorby. Hravě říkanky či krátké prózy v rodném jazyce, romštině, jsou historicky jedny z prvních romských literárních prací určených speciálně dětem. Neméně významnou část díla Emila Ciny tvoří básně s hrdými patriotickými motivy. Dále byly publikovány jeho povídky, které vtupně glosují různé příběhy z jeho rodinného života či života Romů vůbec.

Veškeré své dílo, které obnáší i několik samostatných knížek (např. O školaru – Školáci, 2005), psal Cina v romštině. Péči o svůj rodný jazyk se neúnavně věnoval po celý život. V roce 2005 na otázku fotografa Chada Evanse Wyatt, jaké je jeho životní přání, Cina odpověděl prostě: „Aby romská řeč nezanikla...“

Milada Závodská

romistka,

Muzeum romské kultury, Brno

Emil Cina v knihovně Muzea romské kultury při svém autorském čtení Amare čhavage (naším dětem). Brněnská muzejní noc, květen 2012.

Foto: Lenka Grossmannová

Emil Cina: Amaro lav

Amaro lav
Amare laveha
dživen o Roma jekhe jileha.
Phen mange daje,
savo amen dživipen esas,
te le Romen phuvori na sas?
Phuvori na sas, miro čhavo,
ča barendar droma,
pal lende bacht rodenas
savore Roma.
Đives le đives rodelaš.
O Roma pal o droma
peskere apsa mukenas.
La jagaha o čhavore
raťi vakerenas,
raťuno brišind andro suno
bacht lenge anelas.
Čhavo miro, kameha dživ
the romane jileha,
tire apsa imar ňikasko
na deha.

Emila Cina: Naše řeč

S naší řečí žijí Romové
v jednom srdci.
Řekni, maminko,
jak jsme žili,
proč Romové nikdy
svou zem neměli?
Zemi jsme neměli, synu,
jen kamenité cesty.
Po nich šli Romové
hledat své štěstí.
Den hledal dny,
Romové cesty své
skrápěli slzami.
Oheň romským dětem
večer vyprávěl,
noční déšť jim do snů
štěstí přinášel.
Synu můj, žij se sluncem
a se svým romským srdcem!
Slzy, které proléváš,
ty už nikomu nedáš.

(Převzato z: Amaro lav 1/91, s.1)

Na Django Festu tentokrát i o demonstracích

BRNO – Ve čtvrtek 24. října se otevřely dveře brněnského klubu Metro music baru příznivcům kvalitní hudby. Uskutečnil se zde 12. ročník multikulturního vícežánrového festivalu Django Fest. Na něm se mj. představily dvě začínající zpěvačky, Veronika Kačová

z Nového Jičína a Mária Bikárová z Brna, dále dvě hiphopové kapely, působící ve vyostřené atmosféře Krupky na Teplicku, i dvě oblíbené brněnské taneční skupiny – moderní Dance the Yard a tradiční Mercí. Vystoupili také bratři Lázokovi. Představili publiku nejen hudbu Django

Reinhardta, ale i tradiční romské písně v moderně jazzovém pojetí. Na Dajngofestu se představila též iniciativa Blokujeme!, založená v srpnu 2013 jako reakce na neonacistické pochody a pokusy o pogromy v našich městech. **Jana Vejplachová** koordinátorka festivalu, Brno

komentář

Volby skončily, a co?

KAREL HOLOMEK

Volby vyhrála s hubeným výsledkem ČSSD a s 20 % získala 50 poslaneckých křesel. To je setsakramentsky málo pro vytvoření vlády, a tak musí sociální demokracie hledat koaličního partnera. Druhou stranou, skutečným vítězem voleb, je Babišovo hnutí ANO, získalo více než 18 %. KDU-ČSL se opět dostala do parlamentu výsledkem dosahujícím téměř 7 %.

Poznamenejme, že ani jedna z těchto stran nemá mezi svými poslanci Roma. Nadějně vyhlídky Davida Beňáka na kandidátce ČSSD byly zmařeny nízkým volebním výsledkem, který mají na svědomí z velké části „pučisté“ (Hašek, Škromach, Tejc, Onderka).

Kdyby tento stav měl pokračovat, a to nebezpečí stále hrozí, jen stěží Romové mohou předpokládat nějaké zlepšení ve svém postavení. Sociální demokracie bude mít jiné starosti!

Bylo by to jen pokračování toho, co jsme zažívali v minulých vládách. Bude tedy záležet na tom, jak se ČSSD dokáže vypořádat s těmi, kteří by mohli být v dalším průběhu jejími mlýnskými kameny uvázanými na nohou při plavbě na českých tocích. Toto je bohužel první a nezvratný závěr z voleb bez nějaké zářné perspektivy.

Komunisté měli dobrý výsledek, což je záležitost protestních hlasů, které takto snadno komunisté získávají, aniž by prstem hnuli. Pro nepřekonatelé protesty lidovců, má-li se koalice tří výše uvedených stran (ČSSD, ANO, KDU-ČSL) uskutečnit, se komunisté do vlády nedostanou, a tak budou lehce a klidně přežívat i dále bez politické odpovědnosti. Ovšem kdo by od nich něco reálného očekával. V komunistickou stranu sice naivně věří významná část Romů, ale ti stojí mimo realitu.

Propad zaznamenala dříve vládní strana ODS a to představuje spravedlivý trest. I TOP 09 něco ztratila, ne však příliš. Domnívám se, že bude platnou silou v opozici, a díky jejímu předsedovi Karlu Schwarzenbergovi bychom mohli od ní očekávat i vlídnou tvář vůči Romům.

Je dobře, že se populistické strany nedostaly ani na práh důstojného výsledku, mám na mysli SPOZ-Zemanovce a Hlavu vzhůru Jany Bobošíkové. Volič přece jen není hloupý a neodpustí, když z něho někdo dělá vola!

Naopak je smutné, že se do Sněmovny dostal populistický Úsvit Okamury, tvrdě propagující tzv. „přímou demokracii“, do níž zřejmě patří i vystěhování Romů do samostatného státu někde ve světě, mimo republiku. Tady také fungovaly protestní hlasy!

Strana zených získala více než 3 % a roste. Jediná strana s romskými kandidáty ve větším počtu. Tak tedy příště!

Závěrem: Nic nenavědčuje tomu, že by došlo k nějakému zřetelnějšímu pokroku v oblasti lidských práv a tím i života menšin, zejména té romské. Manýry mnoha politiků, používané před volbami i po volbách, nepostrádaly úder pod pás. Přesto však lze připustit, že levicové nádechy příští vlády (doufáme) přece jen zabezpečí odstranění největšího zla pro lidi dole.

Posledním hráčem při vytváření nové vlády bude prezident Zeman. Ten nejdříve „pověří“ někoho sestavením vlády. Tím někým by měl být šéf vítězné strany. Doufáme, že všechno nebude jinak, jak nás již dříve pan prezident ujistil.

Znovu o nás bez nás

MARIAN DANCOS

Výsledky voleb do poslanecké sněmovny, zvláště v obvodech, kde žijí Romové, mě opravdu překvapily. O to víc reakce některých, se kterými jsem mluvil. Jen se mi potvrdilo, že nerozhodnost, nerozvážnost a smýšlení o budoucnosti jsou hlavní příčinou dlouhodobého neúspěchu Romů. Většina z nich je lehce ovlivnitelná, ať už populistickými sliby, nebo penězi. Jinak si nedokážu vysvětlit hlasování některých z nich. „Celá rodina jsme volili ANO,

protože to myslí s námi Romy dobře!“ Takto se vyjádřila jedna romská žena, která tvrdila, že šla k volbám poprvé v životě. Nevím, jestli to „dobře“, je např. rušení dětských přídavek, jak se objevilo v týdeníku Homér.

Zastoupení Romů v poslanecké sněmovně je nulové. Vede to spíše k zamýšlení, proč v ČR, kde podle odhadů žije 250–300 000 Romů, se rozhoduje o Romech bez Romů. To je na tom to nejsmutnější.

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.
Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat
v archivu textů na www.romove.cz

Už jste viděli kresby Jaroslava Lacka?

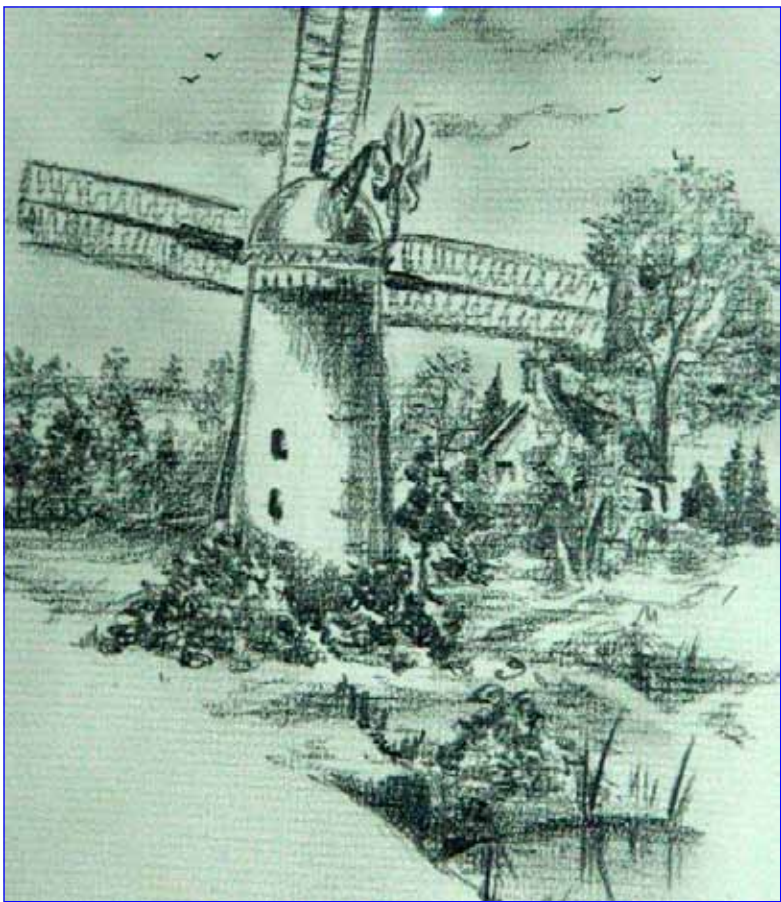

Zahájení II. Hustopečského salonu, představujícího mj. Lackovy kresby.

Jaroslav Lacko se narodil 21. ledna 1956 v Bátovcích blízko slovenských Levíc. Pochází z 18 dětí. Protože jeden ze synů Štefanie Šarkőziové, Ludovit, řečený Lajo, vykonával vojenskou službu v Sedlci u Třebíče, obdržela rodina nenávratnou půjčku na zakoupení starších domků na Moravě, konkrétně v Hustopečích. Tehdy čtyřletý Jaroslav se rychle integroval do majoritní společnosti. Za dva roky nastoupil do první třídy zvláštní školy, kde bohužel končila tehdy většina romských dětí. I přes různé peripetie však Jaroslav prožil v Hustopečích krásné dětství. Po absolvování „základní-zvláštní školy“ se vyučil svářečem v podniku Plynokov.

Přesto, že je otcem dvou dětí, strávil větší část dospělého života ve výkonu trestu. Možná by se Lackovy cesty ubíraly jinou cestou, kdyby mohl rozvíjet své výtvarné vlohy. Jeho momentální zdravotní stav není dobrý, protože se zotavuje z mozkové příhody. Malování se ale věnuje i v omezených vězeňských podmínkách. Jeho výtvarné práce, zejména kresby, se nacházejí ve sbírkových fondech Muzea romské kultury v Brně. Byly vystaveny na soukromých výstavách v Rakousku a nově jsou k vidění také v Muzeu a galerii města Hustopeče v rámci II. Hustopečského salonu, který začal v neděli 3. listopadu.

Dana Teinitzer-Šarkőziová

Dušan Slačka: Romové umí rozebrat albánské bunkry

(dokončení z předchozího čísla)

Přinášíme druhou část rozhovoru se studentem brněnské katedry historie Dušanem Slačkou, který mapoval život Romů v současné Albánii.

Mluvil jste o tom, že pro velkou část albánských Romů představuje zdroj obživy žebrání. Objevují se u toho taky děti?

Děti hrají při žebrání nezastupitelnou roli. Buď je jejich rodiče drží v náručí nebo je vysílají na samostatné pochůzky. Dva takovíto chlapečci přišli za námi pro nějaké drobné dokonce do prodejny s mobilními telefony. Tam ale okamžitě ztratili zájem o „bohaté“ cizince a se zaujetím sledovali sortiment prodejny, který pro ně musel být jako z jiného světa. Některé romské děti chodí žebrot na kavárny a restaurace. Jde zřejmě o tak rozšířený jev, že se jim v tom obsluha už nesnaží ani zabránit.

Odvozuju z toho, že tamní ghetta a osady vypadají hůř než u nás...

Romové v Tiraně žijí v přístřešcích postavených ze starého plechu, igelitu, dřeva a dalšího, většínou odpadového materiálu. Jedna kolonie skládající se z takovýchto chatrčí se nachází přímo na chodníku na bulváru Gjergji Fisha ne-

daleko centra. Naproti řadě chatrčí přes silnici je řeka, na jejímž břehu se v době mé návštěvy pravidelně pásli dva koně. Albánci se tomuto místu vyhýbají a raději chodí po druhé straně silnice. Druhá osada, o které vím, se nachází na břehu místní přehrady. Pohled je to přímo neuvěřitelný. Jedná se o skutečné městečko skládající se z asi třiceti chatrčí postavených na skládce. Romové jsou nuceni žít v takovýchto vyloučených lokalitách, protože postoj majority k nim je značně otažiti. Být Romem v Albánii znamená stále velké stigma. Snad se právě díky práci neziskovek situace zlepší. Je to jistě zapotřebí, vždyť z celkového počtu asi 3,5 milionů Albánců je Romů podle odhadů přes 150 000.

Vztah Albánců a Romů bude, odhaduju, podobný vztahům Rumunů a Romů...

Většinou se Romové v Albánii od svého okolí nedomnívají ničeho jiného než diskriminace. Dokonce i slovo jevg, které bychom mohli přeložit jako „cikán“, je velmi běžnou nadávkou. Nedávno došlo ke změně vlády, a vzápětí se začalo spekulovat o tom, že bývalá vláda a zejména její ministr sociálních věcí, používala dotace EU určené na zlepšení situace romské menšiny na jiné účely. Můžeme jen doufat, že současná vláda pod vedením Ediho Ramy se vymaní z rasistického a diskriminačního postoje a začne situaci řešit.

Ptal se Pavel Pečinka

Foto: Dušan Slačka, Petra Šťastná, Martina Klimeš

Hloupé předsudky / Diline anglepheñibena

Opravdu to nechápu. Lidé si stěžují na Romy, že jsou z mnoha důvodů špatní. Jenže si neuvědomují, že to negativní světlo na nás někdy vrhají právě oni! Mají v hlavě zafixované, že úplně všichni Romové jsou ve všem stejní. Nevychovaní, nepřízpůsobiví, nechtějí pracovat, neposílají děti do školy... a vůbec se nesnaží tyto zlé předsudky odbourávat. A to ani přesto, že při jejich povolání se nehodí, aby rozlišovali podle národnosti. Mám na mysli sociální pracovníce nebo učitele ve školách.

Poznala jsem, že i když mnozí z nás budou pracovat a studovat, tak i přesto se na nás budou dívat jako na špinavé Cikány. Říkají, že si za to můžeme sami, protože nepracujeme, nestudujeme... ale jak říkám, i kdybychom se třeba postavili na hlavu, tak v jejich očích budeme stále „ti špatní“.

Jednou má známá nepustila svoji dcerku do školy, protože večer jí bylo zle a zvracela. Nechala si ji doma s tím, že si jí ohlídá a uvidí, jak se její stav bude dál vyvíjet. Do večera už bylo holce dobře, tak ji maminka už další den do školy poslala. Podotýkám, že holčička byla vždy bezproblémová žákyně základní školy s dobrým prospěchem. Omluvenka

se ale učitelce nelíbila. Před celou třídou ji vytkla, že se jí samozřejmě do školy nechtělo, takže jí její rodiče s lehkým srdcem napsali omluvenku. Tím pošpinila celou rodinu a žákům vsunula do hlavy, že u Romů je normální své děti do školy neposílat. Holčička si myslí, že paní učitelka by se takhle k žádné jiné žákyni nebo žákovi nezachovala. Pokud se jí něco nelíbilo, proč učitelka nezavolala rodičům? Proč by, že? Jednalo se o Romy, tak si sama vyvodila závěr...

Čačes oda naachařuvav. O manuša vakeren pal o Roma, hoj hine mindig nalačhe. Aľe jon peske nalen andro šere, hoj koda džungalo kham pre amende thoven jon! Hin lenge oda avka kerdo andro šero, hoj savore Roma hine jekh. Namoresne, naprispusobive, nakamen te kerel buťi, nabičhaven le čhaven andro školi... a nakamen kale anglepheñibena te zaphandel. He te andre peskeri buťi našťi keren, hoj dikhen nalačhes pro Roma. Oda hin o gadžija pro socialki abo o učitelki andro školi.

Prindžardom, hoj he te savore kerava buťa he phiraha andro bare školi, ta he avka pre amende dikhe-

na sar pro melale Roma. Phenen, hoj amen sam amenge došale, bo nakeras buťi, naphiras andro školi... aľe sar imar phendom, he te pes thovaha te terđol pro šero, ta mindig avaha „kole nalačhe“.

Miri prindžard'i jekhar namukhl'as peskera čha andre škola, bo calo rat lake has nalačes he čhandelas. Mukhl'as la peske khere kaleha, hoj dikhela sar lake avela. Ži rat'i has la čhajorake imar lačhes, ta aver džives la bičhađas e daj andre škola. Dopphenav mek, hoj e čhajori has mindig bezproblemovo paťi-val'i čhajori, so phirelas pre zakladno škola. E omluvenka pes aľe la učitel'kake napačisaľolas. Angle cali trjeda lake phend'as, hoj pes lake nakamelas andre škola, ta lake e daj pisind'as pro ľil, hoj čhandelas. Kaleha čhid'as mel pre cali famiľija a le raklorenghe thođas andro šero, hoj o Roma kada mindig keren, hoj nabičhaven peskre čhaven andre škola. E čhajori džanel, hoj lakri učitel'ka kada kerđas ča lake a avrenghe bi kada šoha naphend'alas. Te lake vareso nahas pre dze-ka, ta soske navičind'as la dake? Soske bi, na? Hem džalasa pal o Roma, ta korkori džanelas, sar oda hin...

Bušalka

Duše houslisty

V malém městě v jedné hudební cikánské rodině se narodilo dítěátko. Dali mu jméno Eugen. Bylo krásné, usmívalo se na maminku a všechny kolem. Tak jak to v každé hudební rodině chodí, muselo se zjistit, zda taky Eugen bude mít hudební nadání. Otec neváhal a podal mu smyčec – jestli ho správně uchopí, bude muzikant. A vida tak se stalo a Eugen zvítězil, uchopil smyčec správně. Rodiče byli na svého syna pyšní, věřili, že v životě bude šťastný a svým hudebním talentem osloví hodně lidí. Velmi mu to přáli.

Dny utíkaly a najednou bylo na čase, aby Eugen šel do školy. Ta ho moc nebavila, byl zvláštní dítě, říkali ostatní. Co ho nejvíce bavilo a v čem vynikal – to byla hudební výchova. Měl absolutní sluch, dokázal předem rozpoznat píseň, kterou se právě učili. Byl tím ve třídě výjimečný. Ale i přesto neměl ve škole moc přátel. Ale učit se chtěl, od svých rodičů věděl, jak je studium důležité. Nebyl nešťastný, našel si kamarády v přírodě v blízkém lesíku. To mu ke štěstí stačilo. Byl s nimi jedno tělo, jedno duše. Slunce mu svítilo, ptáčky mu zpívali, zvířata kolem se jenom pásala a tulila se k němu s přátelskou láskou. Nebáli se, protože jeho hudba byla výjimečná, tak jako on sám. Srdce mu radostí pukalo, když viděl jak je svět krásný. Miloval jej.

Eugenova maminka chtěla, aby si našel práci, která by ho živila. Ale Eugen uměl jen hrát na housle. Měl milou a moudrou povahu. Chtěl se stát nejlepším virtuózním houslistou a hrát v největších palácích a luxusních hotelech v cizině. Tak jak to slyšel od druhých. Rád by svou hudbou léčil nemocné lidi. Věděl, že hudba je lék na všechno. Bez hudby by Eugen nežil. Často hovořil s Bohem a prosil ho, aby mu dal signál kudy dál.

Odpoledne se mladý Eugen rozhodl, že chce složit píseň. Šel tedy do lesa, který byl jeho největší oporou, kde se před všemi mohl skrýt. Zavřel oči a slyšel zvuk svého srdce, svůj dech a melodie lesa. A začal hrát. Zvuk, který by vyléčil hluchého člověka. Byl s houslemi zajedno. Nebyl ale v lese sám. Jeho hudbu slyšela jedna stařenka a vy-

dala se za nádherným zvukem houslí. Nemohla odolat a Eugena oslovila. Přiblížila se k němu a řekla: „Mladý umělče, vaše hudba je tak mocná, výjimečná, kouzelná, až je bolestná. Zemřel mi muž, který byl milovníkem Paganniniho hudby. Chtěla bych vás požádat, jestli byste mu nezahrál na jeho pohřbu. Dobře bych vám zaplatila.“

Eugen si uvědomil, že je to příležitost a signál, který mu sám Pánbůh posílá. Nedokázal odmítnout a nabídku přijal. Cestou domů děkoval té stařence, ale nejvíce Bohu. Rodiče byli na novinku, kterou jim sdělil, velmi pyšní a potěšilo je, jak je jejich syn šťastný. Dali mu ušit černé kalhoty a černou košili. Měl delší vlasy černé jak uhlí, byl krásný člověk s obličejem anděla. Pohřeb stařenčina muže se konal v sobotu v nitru lesa, v nejlubším místě, tam kde se ticho dá slyšet. Eugen začal hrát onu žalostnou píseň, kterou v lese složil. Lidská srdce se v ten okamžik vznášela spolu s duší mrtvého umělce. K tomu se přidaly hlasy zvířat, která v lese bydlela. V tónu zemřel starý hudebník, ale narodila se nová hymna – jedna z nejdůležitějších melodií pro Eugena. Uvěřil, že jeho sny a myšlenky se staly skutečností. Byl neskutečně vděčný za všechny lidi, kteří s ním mohli slyšet jeho píseň. Byla to píseň bolesti, žalu, trápení, ale i píseň absolutní lásky, věčného okamžiku. Připadalo mu, jako by nikdy nic nekončilo.

Ale konec pohřbu slavného umělce znamenal pro Eugena nový začátek. Když odehrál poslední notu melodie, přišel k němu syn zemřelého, klaněl se mu a děkoval.

Chtěl, aby se stal jeho nejlepším přítelem. Eugen byl poctěn a obějmuli jeden druhého. Netušil, že šlo o bohatého člověka, kterému patřilo několik špičkových hotelů a luxusních restaurací. Měl to, co Eugen chtěl. Pozval ho k sobě domů.

Eugen byl nadšený. I když to byl smutný den, skončil šťastně. Eugen se rozloučil s rodiči a vydal se s houslemi za tím mužem. Ten se jmenoval Mariču. Měl krásnou ženu Sophii a krásné dítě. Eugen byl rád v jejich společnosti. Mariču řekl Eugenovi, aby něco zahrál. Hráli dlouho do noci, a nikdo z nich nepocítil únavu. Mariču zkoušel, jak dlouho Eugen vydrží. Bylo jim hezky.

Druhého dne Mariču Eugenovi řekl, že pro něho má nabídku, která mu zajistí budoucnost. Eugen ji přijal a těšil se na další dny a noci spojené s hudbou. Tolik krásy, přepychu a lesklých věcí Eugen nikdy v životě neviděl. A on, tak maličký s houslemi, připadal si ztracený, chtěl utéct. Nebyl to jeho svět, kde by se mohl schovat. Chtěl se podobat všem těm lidem kolem, ale nevěděl jak. Modlil se k Bohu, ať to všechno zvládne a ať mu Bůh dává sílu. V tu chvíli jako by mu narostla křídla, zvedla se nálada a sebe-důvěra. Byl na sebe pyšný a chtěl začít hrát. Mariču Eugena hostům představil a ten začal hrát. Obecenstvo mu pak několik minut tleskalo.

Večer Mariču Eugenovi ze srdce poděkoval a dobře mu zaplatil. Sepsal smlouvu a bylo to. Sen se uskutečnil, a to díky snu a víře v Boha. Eugen řekl, že hudba je jeho smyslem života a Mariču je jeho plátnem, určeným k tomu, aby na něj začal malovat. Naše sny jsou dny života, kterým procházíme jako labyrintem. Nikdy nevidíme daleko před sebe, hledáme nejspíš nejlepší cesty, ženeme se za penězi, dobrodružstvím, za jistotou, za štěstím, za láskou. A v okamžiku spokojenosti se ocitáme ve slepé uličce a vše začínáme znova. Je těžké neztratit naději a víru v sebe, lásku k druhým. Mějme proto vždy dostatek odvahy tak jako jeden z nejlepších, tak jako mladý virtuózní houslista Eugen.

Veronika Kačová

Se slušností nejdál dojdeš? / Džava najdureder, te avava pařivalo manuš?

Obávám se, že toto rčení už moc neplatí. Známe mnoho lidí, kteří se celý život chovají slušně a ukázkově, nikdy neprávem na nikoho nezvednou hlas, v práci udělají, co se jim řekne, třídí odpad, a kdyby náhodou venku našli na zemi ležet peníze, tak je možná ani nezvednou. A pokud ano, tak je vrátí. Myslíte si, že si takových lidí někdo všimne? Že se jim za to někdo odvděčí? Bohužel ne! Takoví jedinci jsou většinou vystaveni hloupému posměchu. Dnes si slušných lidí už nikdo tolik neváží. Spíše jsou využíváni. Ví se o nich, že mají dobré srdce, takže kdykoliv pomůžou. Je o nich často smyšleno tak, že slušný a hodný rovná se hloupý a ne-

zajímavý. V dnešní době je lepší se hned ozvat a nedržet jazyk za zuby. Protože když se neozvete a neukážete hned, že se nebojíte, tak ti druzí se po vás povevou a nikdo vás nebude respektovat. A proč? Protože jste slušný, hodný, milý a rád pomůžete...

Darav, hoj kada pheñiben imar nane but čačo. Prindžaras but manušen, so hine calo dživipen pařivale, šoha pre ñikaste navazdena o hangos, andre but'i keren, so pes lenge phenela, prekidkeren šmeci a te arakhľanas varekaj pal e phuv varesave love, ta len talam aňi navazdena. A te hi, ta len dena pale. Gondolinen tumenge, hoj pre kaj-

se manuša vareko dikhela? Hoj lenge vareko kada lačhipen dela pale? Zijand na! Kajse manuša hine avrengi po asaben. Adadžives but le pařivalen manušen naľikeren. Buter len chasňarkeren avri. Džanel pes pal lende, hoj len hin lačho jilo, ta kana kampola, ta šegetinena. Gondolinel pes pal lende, hoj pařivalo he lačho, hino dilino a nazaujimavo. Adadžives hin najfeder pes te del mind'ar anglal, na te ľikerel o muj. Bo te tumen na dena anglal a nasihkavena, hoj tumen nadaran, ta kole dujte pes pal tumende cirdena a ñiko tumen naľikerela. A soske? Bo san pařivalo, lačho, gulo a sakoneske šegetinena bara lošaha...

Bušalka

Lukáš Švajda: K muzice mě nutili...

Dokončení ze str. 1

těm, kde jsem odmaturoval v oboru počítačové systémy. Po maturitě jsem dále chtěl na konzervatoř, splnit si svůj sen, tentokrát už ne zpívat, ale hrát na kontrabas. Sny se mají plnit, ale ne za každou cenu. Proto jsem spojil příjemné s užitečným, a začal dohromady s konzervatoři studovat Ostravskou univerzitu, obor matematika a hudební výchova.

Proč zrovna basu, čím tě ten nástroj uchvátí?

Na Janáčkově konzervatoři chodím teď do 6. ročníku. Kontrabas se jako nástroj hodí téměř do každého hudebního tělesa. Na basu jsem začal hrát ve Valašské cimbálové muzice, kde není hra příliš složitá. Postupným cvičením jsem si ale uvědomil, že na basu se dá zahrát daleko více než jen základní doprovodné harmonické funkce. Kontrabas jako krásný nástroj podle mého názoru ještě stále není doceněn.

Jak náročná je hra na kontrabas?

Dovolím si říct, že hra na kontrabas je opravdu náročná, hlavně tedy fyzicky. Každý nástroj má své, všichni muzikanti si stěžují na bolesti zad, krku a rukou. To u kontrabasu není výjimkou, spíše pravidlem. Náročnost hry spočívá ve velikosti nástroje, například menzura, tedy k dotlačení strun je potřeba daleko větší síla než například u houslí. Tím se i primitivní melodie ve vyšším tempu stávají oříškem.

Vzpomeneš si na nějaký konkrétní den, kdy sis řekl, že chceš být profesionálním muzikantem a věnovat se hudbě i nadále?

Nemůžeme mluvit o konkrétním dni, jde spíše o chvíle a zážitky, které člověka pohladí, nabijí a neskutečně motivují. Takovou chvílí je dobrý koncert, poslech nahrávky, která člověku bere dech a musí ji pouštět pořád dokola. Největší motivací je samozřejmě asi potlesk plného sálu nebo slova chvály od uznávaného muzikanta. To jsou chvíle, kdy se člověk zamyslí a uvědomí si, že chce být muzikantem a chce se neustále zdokonalovat. Největší motivací pro mne, krom poslechu nahrávek, je možnost zahrát si s dobrými muzikanty, od kterých se přiučím. Ten získaný dobrý pocit se ve mě drží ještě dlouho a přestavuje pro mě hnací motor pro můj hudební rozvoj. Pocit samozřejmě může být i špatný, ten je silnější než ten dobrý, a dokáže také nakopnout čili motivovat, protože chybami se člověk učí.

Co ti studium na téhle škole dalo?

Přineslo spoustu užitečných informací, určitý hudební rozhled, nějakou techniku a výraz ve hře na kontrabas, ale hlavně mi do života přivedlo skvělé lidi a neuvěřitelný studentský život, který lze zažít jen na konzervatoři.

S Romy jsi byl v kontaktu kvůli hudbě. Kdybys ale nebyl muzikantem a neznal bys romskou hudbu, jaký bys na ně měl názor?

Hm, těžká otázka. Vzhledem k dnešní zkažené době by asi ten názor nebyl moc pozitivní. Bylo by to ale způsobené spíš neznalostí a neinformovaností. Jsem moc rád, že jsem muzikantem a romskou hudbu miluji nade vše, takže si takovou otázku klást nemusím.

Je pro tebe hudba natolik důležitá, že by sis bez ní život nedokázal představit? Nebo si zahraješ jen tak pro radost?

Hudba je pro mne vším. Poslouchám ji kdykoli mohu, bez hudby bych si život opravdu představit nedokázal! Když mám špatnou náladu, zahrāju si, nebo si poslechnu svoje oblíbené písně a je mi hned lépe. A když je mi dobře, udělám to samé a je mi ještě lépe. Hudba mne nabíjí životní energií, ať už se jedná o píseň veselou či smutnou. Hudba nejsou jen písně, ale hlavně emoce! Hudbu nevnímáme jen ušima, ale hlavně srdcem.

Tvůj hudební vzor?

Maďarský basista László Molnár. Z českých muzikantů potom Josef Fečo. Nejraději bych si zahrál s maďarskými cikánskými muzikanty jak Geza Hosszu Legocky, Patai Öcsi, János Suki (Boxolo), Kalmán Bakos, Lukács Csaba a Sándor Ürmös. Měl jsem to obrovské štěstí si zahrát s Ivanem Herákem, Petrem Brindzákem, Josefem Fečem, Jozefem Giňou a dalšími. Byl to obrovský zážitek a skvělá škola.

Co máš teď v plánu?

Rád bych úspěšně dokončil obě školy a věnoval se učení a muzice. Chci si najít stabilní práci, abych mohl být konečně pánem svého času a všechen nepodřizovat jen škole. Doufám, že budu učit na střední škole a ZUŠ. Taky bych se rád podíval do Budapešti a učil se od tamních velkých muzikantů.

Když zavřeš oči a odpočineš si, tak kde jsi?

Když zavřu oči, tak přemýšlím o tom, co jsem neudělal, na co jsem zapomněl a co mě ještě čeká. Pokud se to ale povede, a těch chvílí není moc, hraje mi v hlavě hudba, mé oblíbené písně, ale pouze v představách. Harmonické nástroje se doplňují, housle zpívají, hrají naprosto geniálně a já v duchu vnímám nepravidelný rytmus čardáše.

Je něco co bys chtěl ve svém životě změnit?

Spoustu věcí. Hlavně tedy životní styl, který se změní dokončením alespoň jedné školy.

A co bys chtěl vzkázat čtenářům Romano hangos a začátečníkům, kteří se na kontrabas teprve učí?

Rád bych poděkoval tobě, Veroniko, za rozhovor a čtenářům díky za přečtení tohoto článku, pokud došli až sem. Snad mé pocity a názory pro ně budou nápomocny při výběru vhodného nástroje a alespoň malou motivací. Začátečníkům přeju nervy z ocele, sílu rukou a hlavně vůle! Ale za tu dřinu a mozoly to opravdu stojí.

Ptala se Veronika Kačová

www.romea.cz

Informační portál o všem, co se děje ve světě Romů.

Křižovatky rodiny Bangových – díl druhý

(pokračování z předchozího čísla)

Jeden z bratrů slovného Gipsyho.cz, hudebník Gyulla Banga, pro Romano hangos sepsal delší pojednání o kořenech a historii vlastní rodiny. V Romano hangos č. 14 jsme měli možnost sledovat život Gyullových předků na Slovensku, nyní, v druhém díle, se už s nimi ocitáme v Praze.

Sedmdesátá léta

Nutno dodat, že strýc Miroslav Banga se vůbec nesetkal s velkým pochopením, když si vzal gádži. Především moje babička z toho nadšená nebyla. Ale ani zbytek rodiny nejásal, že bude mezi námi první gádži. Holt, tak to dříve chodilo. „Mirko“ Banga byl famózním hudebníkem na klasickou kytaru, ale také na piano. Již jako mladý neměl

venska. No, babička znovu asi příliš radosti neměla. Moje máma to později s babičkou neměla jednoduché, to víte, kastovní systém u nás také platil. Darma, že její otec z východu nebyl a byl to významný houslista (Ernest Haluška). Takže, ono to vlastně vyšlo nastejno, jestli některá byla gádži, nebo východňárka. Z tohoto svazku jsem se později narodil já, sestra Silvie, a dvojčata Patrik&Radoslav.

Igor Banga – to byl další, kdo si vzal neromskou ženu. Do Čech se nejprve dostal díky tomu, že sloužil v armádě, poté se ještě na čas vrátil, poté ovšem natrvalo zakotvil v Praze. Se svou budoucí ženou se seznámil v podniku Tesla, kde pracoval. Tak jako u ostatních, ani jeho máma se zbytkem rodiny zrovna nejásala, že si bere „bílou“ ženu. Strýc Igor byl a dodnes je velmi šikovným

Všichni tehdy pracovali, nebo alespoň si to zařídili tak, že jakoby pracovali. Naše ženské pracovaly pro OPBH, protože díky tomu dostávaly byty. Muži, jak kde, co se dalo. I v tomto směru to měli všichni na háku, dnes si dobře uvědomuji, že to přesně byla příčina toho, proč se později v jiném režimu nebyli schopni zařadit. Bylo to prostě demotivující. Všichni měli stejné peníze, každý práci „vojebával“, to se ani jinak napsat nedá. Na druhou stranu, nikdo nikomu nic nezaviděl, nikdo neměl víc, nebo méně.

Byla to doba, kterou bych nazval dobou radováněk. Mnoho mejdanů, pijatiky do rána, nikdo nic neřešil. Na Hradišti to bylo něco jiného, tam se vždy dřelo. Byla tam cihelna, kde všichni tehdy pracovali, a tam se opravdu makalo. Ne jako ty práce tady v Praze.

My, děti, jsme chodily do školek, poté do běžných základních škol. Nebyl mezi námi ani jeden, který by chodil na zvláštní školu. A všichni jsme se dobře učili.

Ted' jedna zajímavost z místa, kde stojí dnes pražská dominanta, viditelná téměř ze všech míst, žižkovský televizní vysílač. V době, kdy tam ještě nestál, byly tam několikrát ročně kolotoče, zvonková dráha, dětské houpačky. A já mám na toto místo dodnes památku pod svým pravým okem, protože jsem to houpačkou koupil přímo pod oko. Měl jsem vlastně velké štěstí, že jsem to měl pouze roztrhané na kusy, mám to sešité, ale není to ani vidět. Doktorů tehdy odvedli super práci!

Tehdy, ještě jako malé děti, jsme se také učily hrát, především na piano, které jsme měli doma. Hrály jsme to, co hráli starší, takže pozor, nebyly to romské písně, které jsme se učily, ale Carlos Santana, Beatles, Pink Floyd atd. Ani naši slovenští kolegové nezůstali pozadu, taky se doma učili hrát. Tehdy nikdo netušil, že za pár let to budeme všichni potřebovat, ale skvěle bylo, že jsme doma všichni dostali základ. Žádné noty, teorie, prostě sluch, talent, odkoukat, sednout, hrát a hotovo!

1989

Pro většinu lidí byl devětaosmdesátý rokem svobody, pro jiné znamenal konec zlatých časů. Pro nás šlo o rok, který spustil rodinné tragédie, při kterých přišlo o život pár lidí po sobě. Těsně před tím, než vypukla „sametová“, tragicky zemřel otcův bratr Miroslav Banga. Znamenalo to těžkou ránu pro všechny, bylo mu 31! Našli ho uhořelého

Julius a Ladislav Bangovi

Naše rodinná kapela v Hradišti u Poltára

v autě v Hybernské ulici. Dodnes nechápu, jak se to mohlo stát. Tato událost poznamenala celou rodinu. Nikdo si ten rok nespojuje s ničím jiným než s tím, co se stalo. Nikoho pak ani nezajímalo nějaký převrat, změny v režimu atd. A to tenkrát nikdo netušil, že jde pouze o začátek všeho, co poté následovalo.

1990–1996

A najednou byla svoboda. Ale nikdo nevěděl, jak si ji má vlastně vytvořit. Nejlépe to vyřešili ti, co žili na Slovensku. Hned, jak otevřeli hranice, co myslíte, že udělali? Popadli nástroje a už hráli po ulicích v Německu, Švýcarsku, Francii. Patřili mezi první východoevropské buskery. Jaká škoda, že se toho nedožil můj dědeček, který v roce 1990 zemřel. Když mu zemřel syn, neuměl se přes to přenést, nedivím se.

V prvních letech „svobody“ naši měli ještě práci, na trhu se uměli ještě zařadit. Výraznější konflikty s gádži zatím nepřicházely, ale přece jen naši už cítili, že je to jiné.

Kolem roku 1992 zemřel další významný hudebník z rodiny, Béla Banga z Neratovic. Ano, ten, co porušil tradice jako první. Působil jako jakási spojka mezi příbuznými.

Ale ten rok nepřinesl jen všechno špatné. Můj strýc Igor se stal milionářem. Měl to ale kliku! Jeho žena totiž dostala v restituci celý žižkovský činžovní dům! A jen tak pro zajímavost, jeho otec na Slovensku v nějaké soutěži „Šťastná hvězda“ vyhrál tehdy jackpot 1 350 000 slovenských korun. V roce 1993 zemřela moje babička, ta ovšem po dlouhé a těžké nemoci, bylo to v jejím případě vysvobození.

Ještě stihla zažít to, v co nikdy nevěřila – rozdělení Československa. To naše rodina nesla hodně špatně. Přineslo to komplikace i pro nás, museli jsme se vzdát slovenského občanství, tehdy nám pořád někdo posílal plno papírů, přitom my všichni jsme rodilí Pražáci.

Po roce 1993 – přestože jsme vyrůstali na poklidných Vinohradech, kde nebyly nějaké problémy s gádži, kde jsme se znali, chodili do běžné základní školy bez problémů s prospěchem, tak pro některé jedince jsme najednou už nebyli sousedé, ale ti hnusní Cikáni, s kterými si musí vyřídit účty.

Proč najednou takové změny? Prostě přišel Daniel Landa a jeho projekt Orlik. Kdo nezažil, nepochopí. Jen si představte, že vás napadne pět vyholených hajzlů, fyziky vás atakuje a u toho vám zpívá jeho písně.

Nešlo tenkrát jen o tehdejší skinheady, ale bohužel i o běžné sousedy. To bylo tehdy řečí, že přichází konečně někdo, kdo zavede pořádek.

Nebylo dne, aby někdo z nás, vinohradských Romů, nebyl napaden. Myslíte, že tehdejší orgány něco řešily? Zapomeňte.

Museli jsme si vybrat – buď se nechávat mlátit, nebo se s nimi začít rvát. Vybrali jsme si druhou variantu. Stali se z nás pouliční rváči, především já a Patrik. Nechtěli jsme od těch hajzlů tehdy dostávat na držku, tak jsme se naučili jakýmkoliv způsobem se s nimi na ulicích střetávat, přestali jsme utíkat.

Rozbité hlavy, řezné rány, fakt to nebyla tenkrát sranda, kolikrát z toho šel mráz po zádech. Některé bitky byly opravdu drsné. Jednu jsme to taky pěkně odsákali, když mi bylo osmnáct. Do hospody naběhlo osm frajerů, my jsme byli čtyři. Dali jsme jim pěknou nakládačku, jenže, nakonec policisté sbalili nás a všichni jsme dostali podmínečné tresty. Soudu bylo tenkrát jedno, že to byli plešouni, co na nás najeli, nebylo nám platné, že svědci byli na naší straně, že plešouni byli starší a bylo jich víc.

Tím jsme se stali prvními „tresťanci“ v rodině. Poslední nakládačku jsem dostal přímo na zastávce I. P. Pavlova, čtyři borci mi dali co proto. Ležel jsem na zemi, nikdo nepomohl, nezasáhl. Poté mi přeskočilo, běžel jsem do metra, jednoho jsem čapnul a frajer byl celý rudý od krve, nikdo nic. To byly časy, že?

Gyulla Banga
hudebník, publicista, Praha
(pokračování příště)

Johana Bangová

ve svém okolí konkurenci, ovládal především klasiku, ale vynikal i v jiných stylech. Zúčastnil se celostátní kytarové soutěže, kde skončil na fantastickém druhém místě. Přesto byl tehdy tak naštvaný, že si odmítl cenu za druhé místo převzít. Později ho pozvali do Televizního klubu mladých, kde hrál.

Svým stylem žítí trochu vybočoval. Pamatuji si, když si snad jako první pořídil pevnou linku, to bylo řečí, dodnes se tomu musím smát. Chtěl se gádžům vyrovnat, za každou cenu, jako by tehdy chtěl předběhnout dobu. Dnes, když vidím, kdo by ho mohl stylově připomínat, napadá mě pouze jedno jméno – Patrik Banga.

Díky jeho umění, které předváděl na kytáře, se pak našlo v rodině pár kytaristů, kteří hodlali pokračovat v jeho stopách. Nejvíce určitě Jan Banga, kytarista z Neratovic. Jeho otec nebyl nikdo jiný než kontrabasista Béla Banga, tedy ten první, co vybočil z cesty a vzal si ženu z východu. Jan si ovšem založil početnou rodinu a měl jiné starosti, takže v podstatě svůj um, jak se říká, nechal ležet.

Míro se bohužel nedožil vysokého věku, v pouhých jeho 31 letech jeho pozemský život, těsně před revolucí, skončil. Uhořel v autě. Dodnes ho ovšem považujeme za nejlepšího muzikanta z nejlepších. Právem.

Těsně poté, co se strýc Míro oženil, jeho starší bratr, Julius, tedy můj otec, ho následoval a vzal si také „jinou“ ženu. Sice to nebyla gádži, ale žena z východního Slo-

obuvníkem. Po pádu režimu chvíli ještě pracoval jako státní zaměstnanec (boty spravoval ještě za socialismu), ale poté si otevřel vlastní dílnu, kterou má dodnes. Kromě jiného je také kontrabasista.

Sedmdesátá léta měla pro nás své plusy, ale také negativa. Dodnes mám pocit, že naše kroky v Praze nikdy slovenská část rodiny neuznávala, vztahy ochladly. Z jejich hlediska jsme se my v Praze přizpůsobili až moc.

1980–1988

V tomhle období se v Praze i na Hradišti narodilo pár dětí, konečně můžu psát zážitky z toho, co jsem osobně zažil. My jsme tehdy vyrůstali na Žižkově, ale kolem roku 1988 jsme se odstěhovali na Vinohrady, které dodnes беру za své. Romové, ale i gádžové, tehdy totiž na čtvrtě, odkud pochází, hodně hráli. Já měl sice Žižkov rád, ale svá nejlepší léta jsem rozhodně prožil na Vinohradech. Je to stejné, jako když slávistický fotbalista sice udělal své první krůčky v Edenu, ale pořádně hrát začal na Letné.

Byla to doba normalizace, bylo to znát i u nás. Hlavně otec, to byl vysloveně provokatér, doma zásadně poslouchal na plné pecky zakázané desky. Nejednou u nás zvonili příslušníci Veřejné Bezpečnost se slovy: „Nám se to taky líbí, ale musíte to ztlumit.“ Zajímavé bylo, že otec se svými bratřenci tehdy poslouchali tvrdou, rockovou hudbu, nikoliv romské klasiky. Ale nebyli jedini, někteří Romové v Praze měli rádi tenhle styl.

Listování v kalendáriu z dějin Romů – díl třetí

(Romové Čech, Moravy a Slezska v časech a nečasech dávných i nedávných)

(1. díl kalendária představil události z let 1399–1675, 2. díl pak události z let 1783–1988.)

Kalendárium

(Holé roky a různoleť)

1992

Zdeňka Jařabová
Foto: archiv RH

Univerzita Palackého v Olomouci uskutečnila pod vedením **Zdeňky Jařabové** projekt zaměřený na romskou mládež a její vzdělávání. V jeho rámci byly organizovány pro studenty pedagogických disciplín a později i sociologie a andragogiky přednášky o postavení menšin vůbec a romské zvlášť. Zároveň se postupně budovalo informační centrum, které poskytovalo zájemcům studijní literaturu a přistoupilo k vydávání publikací s romskou tematikou, např. Bibliografie romistické literatury (1994), Bartoloměj Daniel: Dějiny Romů (1994), Eva Davidová: Romano drom – cesty Romů (1994, 2004), Milena Hübschmannová: Šaj pes dovakeras – Můžeme se domluvit (1993, 1995, 1998, 2002), Vlasta Kladiřová: Konečná stanice Auschwitz-Birkenau (1994), Ctibor Nečas: Historický kalendář (1997, 2008), Našři bisteras – Nemůžeme zapomenout (1994) a Romové v České republice včera a dnes (1993, 1995, 1999, 2002). Roku 1997 obdržel Projekt romského vzdělávání prestižní Cenu Hannah Arendtové.

1997

Vznik brněnského Box Clubu, který založili bratři Josef Baier a Ladislav Gaži. Skládal se z oddílu Box Club-Direct a Box Club-Gaži; v prvním oddíle se prováděl výběr a trénink mládeže, aby odtud talenty přecházely do druhého oddílu. K úspěšným borcům, z nichž byla takřka polovina Romů, patřili Ludovít Plachetka a Pavel Polakovič, kteří se stali Mistry ČR a reprezentanty na olympijských hrách v Atlantě, a dále Ivan Dunka, několikanásobný Mistr ČR v kategoriích kadetů, juniorů i seniorů. Box Club byl vyhodnocen jako nejlepší vrcholové centrum (2001) a umístil se na druhé příčce v extralize ČR (2003–2004).

1998

Sdružení **Socioklub** zajistilo vydání sborníku Problémy soužití romské minority s majoritní populací v kontextu sociální politiky. Na tuto podnětnou publikaci navázaly další dva monotematické sborníky téhož sdružení Romové v České republice (1945–1998) (1999) a Romové ve městě (2002). Zuzana Brázdo-

vá, Flora Horváthová a Jan Horváth vydali kuchařku Chaben andal romaňi kuchiňa, či, Sar te chas lačhes the sastes / **Recepty romské kuchyně**, aneb, jak jíst dobře a zdravě. Po dvou letech vyšla obsahově podobná publikace Lubomíry Oláhové Nejen romská kuchařka.

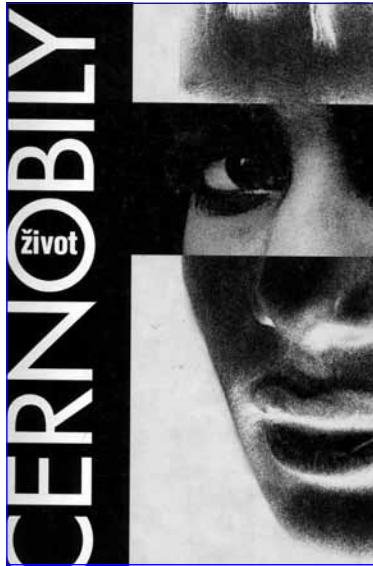
1999

Pod vedením Viktora Kača odstartoval svou uměleckou dráhu soubor **Cikne čhave z Nového Jičína**, složený převážně z Kačových a z několika dalších romských dětí. Soubor vystupuje na folklorních festivalech a soutěžích, odkud přiváží četná ocenění (zvítězil mj. na Romském talentu a stal se i členem Folklorního sdružení ČR). Primášem jeho cimbálové muziky je Daniel Klempár, vedoucí taneční skupiny, všestranná Veronika Kačová; tato tanečnice a zpěvačka spolupracovala s občanským sdružením Idy Kelarové MIRET, je redaktorkou časopisu Kereka, romskou asistentkou v Brankách na Moravě a zakladatelkou projektu Dotek romské hudby, který pomáhá informovat mládež na školách o identitě Romů.

agentury ITV a tím i titul Mediální objev roku 2001, jsou z větší poloviny mladí Romové.

2000

Z iniciativy Výboru Dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a s podporou irské vlády a našeho ministerstva školství mládeže a tělovýchovy vyšla kniha o dějinách, kultuře a postavení Romů v současnosti **Černobílý život** / Life in black and white.

pro trávení volného času a podporu při zvládání každodenních situací.

2002

Tomáš Sirovátka z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity publikoval výsledky svých výzkumných projektů, zaměřených na integraci romské komunity a začleňování sociálně okrajových skupin do společnosti The human development challenge of Roma integration (2002). O čtyři roky později ji pak vydal v rozšířené podobě The challenge of social inclusion: minorities and marginalized groups in Czech society.

Na obě monografie volně navázalo publikacemi i několik jiných badatelů, řešících na téže fakultě obdobné bezprecedentní úkoly, jako **Pavel Navrátil** knihou Romové v české společnosti (2003), **Ivana Šimíčková** s **Imrichem Vašečkou** Mechanismy sociálního vyčleňování romských komunit na lokální úrovni a nástroje integrace (2004) nebo **Miroslav Mareš a kol.** Etnické menšiny a česká politika (2004).

v něm dává nahlédnout do truchlivé minulosti českých Romů za okupace. Protagonistou románu je mladý člen kočovné rodiny Emil-Yenko, jemuž se zdařil útek z hodonínského tábora; tím se vyvaroval nebezpečí, které tam obklopovalo jeho příbuzné a spoluvězně. Do češtiny byl román přeložen pod názvem Ohně v temnotě (2007).

2004

Pisatelsky horlivý **Jaroslav Balvín** uveřejnil v jednom roce obsahově blízké příručky, nazvané jednak Výchova a vzdělávání romských žáků jako pedagogický systém, jednak Metody výuky romských žáků. K téže látce se pak vrací jak přemírou příspěvků v časopisech či sbornících, tak edicemi materiálů ze setkání, která pro učitele pořádalo české Hnutí-R nebo slovenská InteRRa.

2004

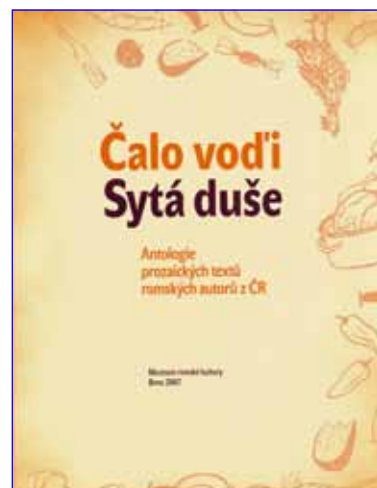
Etnolog Zdeněk Uherek redigoval **sborník Migrace do ČR**, sociální integrace a lokální společnosti v zemích původu a téhož roku ve spolupráci s Will Guyem a Renatou Weinerovou jeho rozšířenou edici The Roma migration in Europe: Case studies.

2005

Začínající autor **Martin Šmaus** publikoval román Děvčátko, rozdělej ohníček / Na cikňi na bari, čarav tro voďori, vypravující příběh slovenských Romů a jejich anabázi do českých zemí. Kniha, nazvaná podle stejnojmenné staré romské písně, získala roku 2005 Literární cenu Knižního klubu a v roce následujícím cenu Magnesias Litera.

2007

Jana Kramářová a **Helena Sadílková** sestavily vynikající antologii prozaických textů romských autorů z ČR Čalo voďi / Sytá duše.

2008

Vyšel **sborník Devla, devla** / Básně a povídky o Romech, který obsahuje nejlepší příspěvky z literární soutěže Obce spisovatelů na téma Cikáni / Romové. Byly v něm otištěny mimo jiné práce významných romských autorů Emila Ciny, Ireny Eliášové a Vlada Oláha.

2008

Tibor-Tibi Tonka vydal Romano berš / **Romský kalendář se jmény**, která se používala v romských komunitách. Kromě křestního jména určovali totiž příbuzní narozeným děvčátkům nebo chlapcům ještě další jméno (romňako ánav, romesko ánav), které se odvozovalo podle vlastností nebo vzhledu dítěte.

Ctibor Nečas
(pokračování příště)

Soubor sourozenců Kačových Cikne čhave při vystoupení v MRK

Taneční uskupení M. Šaraye (první zleva) M Dance Club v rámci vystoupení na Brněnské muzejní noci v MRK
Foto: L. Grossmannová. Ze sbírky MRK

1999

Vicemistr ČR v diskotancích Michal Šaray vytvořil v Brně vlastní taneční formaci M Dance Club, jejímž je choreografem. Členy této skupiny, která vyhrála konkurz

2001

Při občanském sdružení Ratolest v Brně byl zřízen nízkoprahový **klub Pavlač**, který poskytuje dětem a mládeži ze sociálně vyloučené lokality zvané Bronx prostor

2003

Louise Doughtyová vydala román Fires in the Dark, který dosáhl zatím největšího ohlasu z dosavadní novinařské, rozhlasové a románové tvorby této britské prozaičky. Autorka

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

Program na prosinec 2013

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Výstavy

Beautiful People 25. 9. 2013–12. 1. 2014
V letech 2008 – 2011 fotografoval slovenský umělec Šymon Kliman portréty obyvatel romských osad v okolí Kežmarku (Kežmaroku). Série portrétů Beautiful People, za niž autor získal Cenu evropského občana roku 2012 byla dosud vystavena v Bratislavě, v Ostravě a v Bruselu. Vstup na výstavu je zdarma.

Věřte – nevěřte. Paťan – ma paťan

25. 10. 2013–23. 2. 2014
Výstava představuje mediální obraz Romů od 19. století do současnosti. Expozici tvoří tři základní linie, které jsou vzájemně propojeny a neustále se prolínají. První linie je časovou osou, jejímž prostřednictvím se návštěvník seznámí s vývojem a charakteristikou obrazu Romů v médiích v jednotlivých historických obdobích. Druhá linie je zaměřena na romské novináře a redaktory a romská média. Třetí zprostředkovává podrobný pohled na vybrané mediální kauzy, které se v různých podobách a intenzitě dlouhodobě objevovaly či objevují v masmédiích: kauza bývalého protektorátního tzv. cikánského tábora v Letech u Písku, kauza Exodu Romů, tedy zejména téma nabývání občanství v souvislosti s rozdělením Československa k 1. 1. 1993

a jako třetí a nejnovější je představena kauza Břeclav založená na křivém obvinění z násilí.

Koncept výstavy je prezentován ve výstavních prostorách divácky atraktivní formou prostřednictvím audiovizuální techniky a interaktivních tiskovin. Výstavu budou doplňovat po celou dobu jejího trvání tematické lektorské programy a doprovodné přednášky doplněné promítáním dokumentárních filmů (Filmové čtvrtky v Moravské zemské knihovně).

Filmový čtvrtek v Moravské zemské knihovně

12. 12. 2013 v 18 hod.
Časosběrný dokumentární film Být Romkou renomované české režisérky Heleny Třeštíkové, který zachycuje pět let života romské novinářky Jarmily Balážové. A to v období, kdy v české společnosti sílí protiromské nálady, přibývají rasově motivované vraždy a vrcholí hromadný romský exodus. Jarmila Balážová pracuje jako novinářka v rozhlasu a televizi, je vedoucí redakce časopisu Amaro gendalos, dokončuje své studium žurnalistiky na FSV Univerzity Karlovy v Praze. Stává se mediálně známou osobností.
Česká republika, 2001, 57 min.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Knihovna Vítkovice zve na výstavu Romano suno

Putovní výstava Romano suno se po roce opět vrátila do Vítkovic, do pobočky Knihovny města Ostravy.

Expozice představuje to nejlepší z historie literární a výtvarné soutěže Romano suno – Romský sen, která prostřednictvím dětských kreseb a textů v romském a českém jazyce ukazuje svět viděný očima romských dětí.

Romano suno je literární a výtvarná soutěž pro žáky ZŠ a SŠ. Chce dát příležitost těm, kteří umí romsky, vyzkoušet si v romském jazyce psát, uplatnit znalost romštiny veřejně a svou literární výpověď přiblížit světu, v němž žijí, veřejnosti. Projekt má posílit zdravé sebevědomí dětí, proto jsou vybrané děti každoročně oceňovány na slavnostním vyhlášení moderovaném mladými úspěšnými Romy a obdrží věcné ceny. Ke každému ročníku soutěže vychází sborník, sestávající z výběru literárních i výtvarných příspěvků. Romské texty jsou publikovány s českým i anglickým překladem.

Marie Bořkocová
koordinátorka soutěže Romano suno

**Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství Romů
na Moravě**

**Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz**

**číslo účtu:
27-488570217/0100**

Zaměstnání hledají:

Mgr. Pavel Pečínka, Ph.D.

(nar. 1969)
e-mail: pecinkapavel@seznam.cz
tel.: 728 916 007
Brno

Vzdělání:

- 2002–2007: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, Ph.D., politologie
- 1991–1996: Filozofická fakulta MU v Brně, Mgr., politologie
- 1987–1990: Vysoké učení technické, Brno, přerušováno manuálním zaměstnáním a nedokončeno
- 1983–1987: Gymnázium
- Řidičský průkaz B
- Jazykové znalosti: průměrně angličtina a ruština
- Počítačová gramotnost: PC, MS Office

Praxe:

- 2008–dosud: šéfredaktor Romano hangos
- 2010: redaktor jihomoravského deníku Rovnost
- 2007: redaktor jihomoravského deníku Rovnost
- 2005–2006: Institut pro srovnávací politologický výzkum ISPO na FSS MU v Brně, výuka na FSS v období 2003–2006.
- 2002–2005: doktorand na katedře politologie FSS MU v Brně
- 2003–2004: učitel občanské nauky na střední zdravotnické škole v Brně
- 1996–2001: redaktor jihomoravského deníku Rovnost
- 1987–1990: dělník

Publikace:

- Romské strany a politici v Evropě (2009), Zelená zleva? (2002), Pod rudou vlajkou proti KSČ (1999) a Od Guevary k zapatistům (1998).

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2013 činí 230 Kč.

**Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
České republiky**